

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิมวณิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๒

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒

เรื่อง บริษัท พาต้าอินเตอร์ตีพาร์ทเมนท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวกรวม ๖ คน จำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๑๐๗๕/๒๕๕๐ ของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖

ตามพยานหลักฐานที่ผู้ร้องส่งมาได้ความว่า เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นฟ้องบริษัท พาต้าตีพาร์ทเมนท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวกรวม ๖ คน เป็นจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ใจความสำคัญว่า เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๓๗ จำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญาขายลดตัวเงินกับโจทก์ในวงเงิน ๑๐ ล้านบาท และทำสัญญากู้ยืมเงินจากโจทก์เป็นเงิน ๕ ล้านบาท โดยจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ เป็นผู้ทำสัญญาค้ำประกันและจำเลยที่ ๒ และที่ ๖ เป็นผู้จำนองที่ดินมีโฉนดเป็นประกัน จำเลยที่ ๑ ได้รับเงินตามสัญญากู้ยืมไปจากโจทก์ครบถ้วนแล้ว ส่วนสัญญาขายลดตัวเงิน จำเลยที่ ๑ ได้ออกตัวสัญญาใช้เงินมาขายลดกับโจทก์หลายครั้ง แต่เมื่อตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนด จำเลยที่ ๑ ไม่ชำระเงินแก่โจทก์ จำเลยที่ ๑ คงค้างชำระต้นเงินทั้งสองสัญญาเป็นเงิน ๑๓,๑๘๓,๕๕๔.๒๔ บาท และดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปีของต้นเงินจำนวนดังกล่าว นับแต่วันผิดนัดถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๒,๓๕๕,๕๖๑.๖๔ บาท รวมเป็นต้นเงินและดอกเบี้ยที่จำเลยทั้งหมดต้องชำระแก่โจทก์เป็นเงิน ๑๕,๕๓๙,๑๑๕.๘๘ บาท ขอให้บังคับจำเลยทั้งหมดชำระเงินจำนวนดังกล่าวแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปี ของต้นเงิน ๑๓,๑๘๓,๕๕๔.๒๔ บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าชำระเสร็จ

เกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยโจทก์ได้บรรยายฟ้องว่าโจทก์เป็นบริษัทเงินทุนตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ โจทก์จึงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมในอัตราเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม

ของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ประกอบด้วยประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ฉบับวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเชีย จำกัด เรื่อง การกำหนดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ฉบับวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ (เอกสารท้ายพ้องหมายเลข ๒.๓) โจทก์ได้เรียกเก็บดอกเบี้ยจากจำเลยที่ ๑ ตามสัญญาขายลดตัวเงินในอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปี และสัญญากู้ยืมเงินในอัตราร้อยละ ๑๑ ต่อปี หากผิดสัญญาโจทก์จะเรียกเก็บในอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปี นับแต่วันผิดสัญญาเป็นต้นไป

จำเลยทั้ง ๖ ให้การปฏิเสธเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมในอัตราเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี หากบุคคลให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ย่อมมีโทษจำคุกและปรับซึ่งเป็นโทษอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ สัญญาทุกฉบับที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่โจทก์ฟ้องซึ่งโจทก์ทำกับจำเลยทั้งหมดคดีนี้ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ขัดกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ถูกยกเลิกไปและรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเพราะเป็นสัญญาที่โจทก์มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากจำเลยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี เป็นการไม่เสมอภาคและทำให้บุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเท่าเทียมกัน กับขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะทั้งหมด โจทก์จึงไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากจำเลยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และทำให้ดอกเบี้ยที่เรียกเกินอัตราตกเป็นโมฆะอีกด้วย และให้การปฏิเสธฟ้องข้ออื่นๆ ของโจทก์ที่ไม่เกี่ยวกับดอกเบี้ยอีกหลายประการ

เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จ คดีอยู่ในระหว่างสืบพยานจำเลย จำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ โจทก์ว่า ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ฉบับลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ ในส่วนที่อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ฉบับลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ กับพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ กล่าวคือ ประกาศทั้งสองฉบับและพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความและบทบัญญัติขัดต่อ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่บัญญัติคุ้มครองให้บุคคลทุกคนมีความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมายเท่าเทียมกัน และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ฯลฯ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ฯลฯ จะกระทำมิได้ เพราะโจทก์หรือสถาบันการเงินกับจำเลยหรือผู้กู้ยืมเงินต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมาย แตกต่างกัน แต่เพียงว่าโจทก์ไม่ใช่บุคคลธรรมดา ส่วนจำเลยเป็นบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ยังเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ที่ให้คิดดอกเบี้ยในการกู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี หากคิดเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ผู้ให้กู้ยืมยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่มุ่งจะคุ้มครองบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศมิให้อาเปรียบกันในทางเศรษฐกิจ ดังนั้นประกาศทั้งสองฉบับและพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงมีข้อความและบทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖

ขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งคำร้องของจำเลย ทั้งหกไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ

กระทรวงยุติธรรมจึงได้ส่งคำร้องของจำเลยทั้งหก และเอกสารประกอบมายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามมาตรา ๒๖๔

ได้พิจารณาแล้ว คดีมีปัญหาตามคำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้เพื่อส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญว่า

๑. ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่อง ดอกเบี้ยและส่วนลดลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕

๒. ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ย และ ส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บจากลูกค้า ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕

๓. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี

ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ หรือไม่

ก่อนที่จะวินิจฉัยปัญหาทั้งสามข้อดังกล่าวข้างต้น เห็นสมควรกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสัญญากู้ยืมเงินระหว่างผู้ให้ยืมซึ่งเป็นเจ้าหนี้และผู้กู้ยืมซึ่งเป็นลูกหนี้ในเบื้องต้นเสียก่อนกล่าวคือ สัญญา กู้ยืมเงินเป็นนิติกรรมชนิดหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่สัญญาตามกฎหมายเอกชนซึ่งกฎหมาย ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๕ หมวด ๒ ว่าด้วยการยืมใช้สัณเปลือง โดยหนี้ที่เกิดจากสัญญาใช้สัณเปลืองนั้นย่อมบริบูรณ์เมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ยืม (มาตรา ๖๕๐) ฉะนั้น

หนี้ตามสัญญาขี้มจึงผูกพันผู้ขี้มฝ่ายเดียวที่จะต้องชำระหนี้คืน ผู้ให้ขี้มหามีหนี้ที่จะต้องชำระตอบแทน
อย่างใดไม่ ถ้าหนี้นั้นเป็นหนี้เงิน ผู้ขี้มเอาไปใช้ก็ต้องเสียดอกเบี้ยแก่ผู้ให้ขี้มด้วย (มาตรา ๖๕๔)
เพราะดอกเบี้ยเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้มาเป็นครั้งคราวแก่เจ้าของทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อการ
ที่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้นและสามารถคำนวณและถือเอาได้เป็นรายวันหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เข้าลักษณะ
ดอกเบี้ยดินนัยตามมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นบุคคลที่ขี้มเงินของ
ผู้อื่นไปใช้ นอกจากมีหนี้จะต้องใช้คืนเงินที่ขี้มไปแล้วยังมีหนี้ต้องใช้ดอกเบี้ยซึ่งเป็นดอกเบี้ยดินนัย
ของทรัพย์สินแก่ผู้ให้ขี้มเพื่อที่ได้ใช้เงินนั้นอีกด้วย ดังนั้นการขี้มเงินจึงเป็นเรื่องหนี้ระหว่างผู้ขี้มซึ่งเป็น
ลูกหนี้กับผู้ให้ขี้มซึ่งเป็นเจ้าหนี้

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ ในลักษณะและหมวดเดียวกัน
ยังได้บัญญัติว่า “การขี้มเงินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไปถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการขี้มเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง
ลงลายมือชื่อผู้ขี้มเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่” และมาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า
“ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลง
มจเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” ดังนั้นตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ การคิด
ดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี จะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะส่วนที่เกินไป และยังคงคิดกันในอัตราร้อยละ
๑๕ ต่อปีอยู่ แต่เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ แล้วก็ปรากฏว่า
ยังมีการขี้มเงินกันโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ (ซึ่งละหนึ่งบาทต่อเดือนหรือ
ร้อยละสิบห้าต่อปี) โดยเจ้าหนี้และลูกหนี้ร่วมมือร่วมใจกันหลีกเลี่ยงกฎหมาย ต่อมารัฐบาลเห็นความ
จำเป็นเพื่อให้ลูกหนี้ได้ขี้มเงินจากเจ้าหนี้มาเป็นทุนในการประกอบอาชีพและมีโอกาสพอควรที่จะหากำไร
มาใช้ดอกเบี้ยในอัตราที่ไม่สูงเกินไปนัก รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติห้ามเรียก
ดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๗๕ เพื่อลงโทษทางอาญาแก่บุคคลที่ให้ผู้อื่นขี้มเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกิน
อัตราที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละสิบห้าต่อปี)
จึงเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกใช้บังคับภายหลังประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นนับแต่วันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ การทำสัญญาขี้มเงิน
ที่มีข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเกินอัตราจึงต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐
ตกเป็นโมฆะเท่ากับมิได้มีการตกลงเรื่องดอกเบี้ยไว้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๒๒/๒๕๕๐) และ
ผู้ให้ขี้มไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามสัญญาฉบับแต่วันทำสัญญา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓๔/
๒๕๒๒) แต่สัญญาเงินที่มีการกู้กันไปจริงยังมีผลผูกพันคู่สัญญาไม่ตกเป็นโมฆะไปด้วย (คำพิพากษา
ศาลฎีกาที่ ๒๖๑/๒๕๑๖ และที่ ๒๕๒๒/๕๐) ถ้าลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้แล้วแม้ดอกเบี้ย

จะเกินอัตราตามกฎหมายตกเป็นโมฆะก็มีผลเท่ากับถูกหนี้ ชำระหนี้ตามอำเภอใจ โดยรู้อยู่แล้วว่าตน
ไม่มีความผูกพันต้องชำระ ถูกหนี้ไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยคืนหรือนำไปหักกับเงินต้นตามมาตรา ๔๐๗
ในฐานะเป็นลาภมิควรได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑๖/๒๕๔๐) แต่ถ้าถูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้
เจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓๔/๒๕๒๒) ผลบังคับตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นไปตาม
หลักกฎหมายในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว

เนื่องจากในปี ๒๕๒๓ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
พ.ศ. ๒๕๒๓ ใช้บังคับ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ว่า “โดยที่มาตรา ๖๕๔
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี เป็นกฎหมาย
ที่ใช้บังคับมานานแล้ว บัดนี้ภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก
หากยังคงจำกัดดอกเบี้ยไว้ในอัตราเดิมจะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและทำให้ขาด
ความคล่องตัวในการที่ทางราชการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงิน
อันที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ สมควรมีกฎหมายให้อำนาจแก่ทางราชการกำหนด
อัตราดอกเบี้ยให้สูงกว่าอัตราดังกล่าวเฉพาะในส่วนที่เป็นการให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินได้”
โดยให้คำจำกัดความคำว่าสถาบันการเงินไว้ในมาตรา ๓ ว่า ๑. ธนาคารแห่งประเทศไทย ๒. ธนาคาร
พาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ๓. บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัท
เครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
๔. ฯลฯ และในมาตรา ๔ ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ
รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน
อาจคิดจากผู้กู้ยืม หรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ ฯลฯ” และมาตรา ๖ บัญญัติว่า
“เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยตามมาตรา ๔ แล้วมิให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินตามที่รัฐมนตรีกำหนด
ตามมาตรา ๔” ดังนั้นนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับ การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน
ตามมาตรา ๓ ผู้ให้กู้ยืมก็มีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้เกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี และการกระทำ
ดังกล่าวก็ไม่ใช่เป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕
อีกต่อไปเพราะมีกฎหมายบัญญัติในภายหลังให้กระทำได้จึงปรับเข้ากรณีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย

LIRT

อาญามาตรา ๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำนั้น พ้นจากการเป็นผู้กระทำผิด” แต่ถ้าผู้ให้กู้ยืมไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา ๓ การคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมก็ยังคงอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑๖/๒๕๔๐)

คดีนี้ผู้ร้องได้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่า ประกาศตามข้อ ๑ ข้อ ๒ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีตามข้อ ๓ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ ด้วย ซึ่งจะวินิจฉัยปัญหาตามข้อ ๓ ก่อนดังนี้

ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า สถาบันการเงินประเภทธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่ง มีวัตถุประสงค์สำคัญในการประกอบธุรกิจเงินทุน เช่น การให้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปลงทุนในการประกอบธุรกิจต่างๆ สถาบันการเงินดังกล่าวจึงต้องมีการระดมเงินทุน เช่น การกู้ยืมเงินจากภายในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากเพื่อนำมาให้กู้ตามวัตถุประสงค์ โดยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะมี “ต้นทุนของเงิน” (COST OF FUNDS) ซึ่งได้แก่

- (๑) ดอกเบี้ยเงินฝาก ที่มีผู้นำมาฝากกับสถาบันการเงิน หรือที่สถาบันการเงินกู้ยืมจากที่อื่น
- (๒) ต้นทุนของการกันสำรองต่างๆ ตามระเบียบข้อบังคับที่ทางการกำหนด เช่น

(๒.๑) การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ซึ่งคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของเงินฝาก ในจำนวนนี้เงินบางส่วนต้องฝากไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย บางส่วนให้ถือเป็นเงินสดในมือ ส่วนที่เหลือให้ซื้อเป็นพันธบัตรรัฐบาลได้ เฉพาะในส่วนนี้เท่านั้นที่สถาบันการเงินมีสิทธิได้ดอกเบี้ยเป็นรายได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการควบคุมปริมาณเงินในระบบให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในช่วงหนึ่งๆ ถ้าในช่วงใดธนาคารชาติกำหนดสัดส่วนไว้สูงสถาบันการเงินก็จะปล่อยสินเชื่อได้น้อย ถ้ากำหนดสัดส่วนไว้ต่ำสถาบันการเงินก็จะปล่อยสินเชื่อได้มาก

(๒.๒) การกันสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้น โดยการแบ่งชั้นทรัพย์สินหรือเงินกู้ของสถาบันการเงินเป็นชั้นๆ ตามสภาพของสินเชื่อที่ค้างชำระดอกเบี้ยและต้นเงิน ถ้าเป็นการค้างชำระนานก็อาจเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องกันสำรองสูงขึ้น

(๒.๓) การนำส่งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของเงินฝาก เพราะในปัจจุบันกองทุนฟื้นฟูได้ให้เงินกู้แก่สถาบันการเงินที่เกิดปัญหาสภาพคล่องและเข้าเพิ่มทุนในสถาบันการเงินหลายแห่ง

(๓) ค่าใช้จ่ายในการบริหารของสถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนต่างๆ ย่อมมีค่าใช้จ่ายในการบริหารหลายส่วน เช่น การบริหารเงินฝาก การบริหารสินเชื่อ และการให้บริการในด้านต่างๆ

ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ นอกจากต้นทุนของเงินดังกล่าวข้างต้นแล้วบริษัทเงินทุนยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อและความน่าเชื่อถือของลูกค้าเป็นสำคัญ และยังคงคำนึงถึงภาษีธุรกิจเฉพาะประกอบด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้คำนวณตัวเลขอย่างคร่าวๆ ว่าถ้าบริษัทเงินทุนจะปล่อยกู้ ๑๐๐ บาท ก็ต้องหาเงินฝากให้ได้ประมาณ ๑๒๐ หรือมีเงินฝาก ๑๐๐ บาท ก็อาจให้กู้ได้เพียง ๘๐ บาท เพื่อให้มีเงินเพียงพอสำหรับหักใช้ต้นทุนดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นหรือลดลงยังมีความสำคัญต่อนโยบายการบริหารการเงินการคลังของประเทศอันเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

๑. ประเทศไทยมีนโยบายเปิดเสรีทางการค้าและการเงินจำเป็นต้องกำหนดหรือใช้อัตราดอกเบี้ยตามกลไกตลาดโดยสอดคล้องกับสภาพคล่องทางการเงินของประเทศและตลาดการเงินของโลก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโลก

๒. อัตราดอกเบี้ยในประเทศจะต้องปรับตัว ขึ้น - ลง ตลอดเวลาเพื่อให้ใกล้เคียงหรือเท่ากับอัตราดอกเบี้ยของตลาดโลกเพื่อควบคุมการไหลเข้าหรือไหลออกของเงินทุนต่างประเทศหรือในประเทศ เพราะบางครั้งประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศเข้ามาเสริมสภาพคล่อง

๓. อัตราดอกเบี้ยที่ปรับตัว ขึ้น - ลง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน นักธุรกิจ สามารถเลือกใช้บริการจากสถาบันการเงินที่ใช้อัตราดอกเบี้ยที่ตนพอใจ

๔. เป็นการพัฒนาการบริหารการเงินของสถาบันการเงินเพื่อประสิทธิภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ

๕. ธนาคารแห่งประเทศไทย และบริษัทเงินทุนใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมหรือชะลอสภาพคล่องให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในขณะใดขณะหนึ่ง

จึงเห็นได้ว่าหากกฎหมายบังคับให้สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ ก็อาจทำให้ธุรกิจของสถาบันการเงินไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและการบริหารการเงินการคลังของรัฐบาล ดังนั้นที่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ฯ ได้ระบุเหตุผล

ในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ว่า เมื่อสถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป การที่จำกัดให้สถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ จึงไม่สอดคล้องกับภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ จึงมีเหตุผล รัฐบาลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นใช้บังคับเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ โดยมีบทบัญญัติให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารการเงินและการคลังของประเทศ ร่วมกันควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวของสถาบันการเงิน โดยออกเป็นประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่กำหนดให้สถาบันการเงินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้โดยออกประกาศเป็นคราวๆ ไปตามสภาวะตลาดการเงินของโลกและตลาดภายในประเทศประกอบกับสภาพคล่องภายในประเทศ พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลในการบริหารการเงินของประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งบัญญัติว่าบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ฯลฯ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ฯลฯ จะกระทำมิได้ ฯลฯ ส่วนพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน เกี่ยวกับนโยบายการเงินของประเทศ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้กับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ จึงแตกต่างกันไม่มีทางขัดหรือแย้งกันได้ ประกอบพระราชบัญญัตินี้มีเหตุผลในการประกาศใช้บังคับว่า เป็นกฎหมายเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ในด้านการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีให้อยู่ในการควบคุมดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารการเงินและการคลังของประเทศ แม้รัฐบาลชุดปัจจุบันจะมีได้เป็นผู้ตราพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แต่ทุกรัฐบาลก็ต้องมีนโยบายในการบริหารประเทศเกี่ยวกับการเงิน การคลังซึ่งเป็นนโยบายทั่วไป เมื่อพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ยังมีผลใช้บังคับอยู่จึงต้องถือว่าทุกรัฐบาลในภายหลังมีนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการคลัง เช่นเดียวกับหลักการในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๒ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อรัฐสภา ในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล หลักการในพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเกิดผลดีผลเสียประการใด จะกระทบกระเทือนต่อความเสมอภาค ของประชาชนในทางกฎหมายหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจวินิจฉัย ต้องนำไปว่ากล่าว ในสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ มาตรา ๑๘๓ มาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๕ และ มาตรา ๑๘๖ เท่านั้น ดังนั้นผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิอ้างว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๕

ส่วนข้อที่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ และการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปียังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ย เกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ ด้วยนั้น เห็นว่าเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืมมีประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่าห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนด ดอกเบี้ยเกินกว่านั้นให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ แต่ผู้ให้กู้และผู้กู้ยังยินยอม สัมครใจทำสัญญากู้ยืมเงินกันโดยตกลงให้ดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่มาตรา ๖๕๔ ห้ามไว้ รัฐบาลภายหลังจึงได้ตราพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๕ ขึ้นใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ดังนั้น นับแต่วันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับการกู้ยืมเงินที่ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ย เกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี จึงมีความผิดตามกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ รัฐบาลได้ประกาศ ใช้บังคับพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ สารสำคัญของพระราช บัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจออกประกาศให้สถาบันการเงินให้กู้ยืมเงิน โดยมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมได้เกินกว่าร้อยละ สิบห้าต่อปี และเมื่อมีประกาศกระทรวงการคลังออกใช้บังคับแล้วก็ไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ อีกต่อไป ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หากเป็นการกู้ยืมเงินจาก สถาบันการเงิน (ตามคำจำกัดความตามที่กฎหมายกำหนดไว้) ผู้ให้กู้ยืมก็มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้เกินกว่า ร้อยละสิบห้าต่อปี ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายออกใช้บังคับในภายหลังบัญญัติว่าการกระทำไม่เป็นการผิด ดังนั้นผู้ให้กู้ยืมที่เป็นสถาบันการเงินจึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้เกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีโดยไม่มีผลผิด อีกต่อไป ส่วนผู้ให้กู้ยืมที่ไม่ใช่สถาบันการเงินยังคงอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๖๕๔ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ อยู่ ดังนั้นพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้เรียกดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีซึ่งมีข้อความเดียวกับพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงไม่ขัดกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ ดังกล่าวข้างต้น

ต่อไปจะได้อธิบายปัญหาตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ดังกล่าวข้างต้น

เห็นว่าในเรื่องการกู้ยืมเงินที่ผู้ให้กู้เป็นสถาบันการเงินประเภทบริษัทเงินทุนมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากผู้กู้ได้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีนั้น มีพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมได้เกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยแล้ว ก็ไม่ให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนดดังกล่าว โดยผลของกฎหมายดังกล่าวจึงได้มีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราสูงสุดของดอกเบี้ย ที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม ออกใช้บังคับโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้สิทธิแก่บริษัทเงินทุน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่งมีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีบ้าง ๑๘ ต่อปีบ้าง หรือ ๒๑ ต่อปีบ้าง หรือไม่เกินอัตราที่แต่ละสถาบันการเงินจะกำหนดบ้างแล้วแต่ประเภทของสถาบันการเงินนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ หลายฉบับ บรรดาประกาศกระทรวงการคลังเหล่านี้จึงเป็นกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายภายใต้บทกเว้นที่มีให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ จึงทำให้สถาบันการเงินไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะถือว่าการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราดังกล่าวของสถาบันการเงินไม่เป็นความผิดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังอีกต่อไป เมื่อวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ๑ มีบทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่แล้ว ประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงไม่มีทางขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

ตามปัญหาข้อ ๑ ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ดอกเบี้ยและส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรือเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น เป็นกฎหรือข้อบังคับที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ (๑) (๒) ของพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ธนาคาร

แห่งประเทศไทยในการควบคุมบริษัทเงินทุน โดยให้สิทธิแก่บริษัทเงินทุนที่จะเรียกดอกเบี้ยหรือส่วนลดได้ไม่เกินอัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด ประกาศดังกล่าวจึงเป็นกฎหรือข้อบังคับที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกตามพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ฯลฯ ซึ่งมีผลบังคับเฉพาะบริษัทเงินทุนผู้ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้น มิได้ใช้บังคับแก่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากการกู้ยืมเงินหรือฝากเงินกับบริษัทเงินทุนแห่งใดอยู่ที่ความสมัครใจของประชาชนที่จะพิจารณาว่าจะสมควรทำนิติกรรมการกู้ยืมเงินกับบริษัทเงินทุนแห่งใดตามอัตราดอกเบี้ยที่บริษัทเงินทุนนั้นๆ ประกาศหรือไม่ ดังนั้นประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ เช่นกัน

ตามปัญหาข้อ ๒ ผู้ร้องอ้างว่า ประกาศของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด เรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดสูงสุดที่บริษัทจะเรียกเก็บจากลูกค้า ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ เป็นโมฆะ เพราะขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น เห็นว่าบริษัทเงินทุนโจทก์ได้ออกประกาศแจ้งแก่ลูกค้าผู้กู้ยืมเงินของบริษัทเงินทุนโจทก์ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่จะเรียกเก็บจากลูกค้าประกาศที่ผู้ร้องอ้างในคดีนี้คือประกาศของบริษัทเงินทุนโจทก์ฉบับลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ เรียกเก็บดอกเบี้ยในกรณีไม่ผิดสัญญาไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี แต่ถ้าผิดสัญญาก็จะเรียกเก็บร้อยละ ๒๑ ต่อปี โดยบริษัทเงินทุนโจทก์ซึ่งเป็นสถาบันการเงินมีเหตุผลอย่างไรในการเรียกเก็บดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมในอัตราดังกล่าว ได้วินิจฉัยไว้ในตอนต้นแล้ว โดยแต่ละบริษัทเงินทุนจะต้องประกาศแจ้งอัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกเก็บให้ลูกค้าทราบ เพื่อเป็นการแข่งขันกันระหว่างบริษัทเงินทุนหากลูกค้าเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยของบริษัทใดสูงเกินสมควรก็อาจจะไม่เข้าทำนิติกรรมกู้ยืมเงินก็ได้ ไม่มีใครบังคับ ดังนั้นที่ผู้ร้องเข้าทำสัญญากู้ยืม โดยมีข้อตกลงในสัญญาขออนุญาตให้บริษัทโจทก์เรียกเก็บดอกเบี้ยตามอัตราในประกาศดังกล่าวจึงแสดงว่าผู้ร้องพอใจอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของบริษัทโจทก์แล้ว ผู้ร้องจะมาอ้างภายหลังว่าอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของบริษัทโจทก์สูงเกินไปไม่อาจใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้องได้ และเป็นการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้อำนาจแก่บริษัทโจทก์ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยเอาเองโดยไม่ผ่านรัฐสภา จึงเป็นการไม่ชอบ ไม่มีเหตุผลที่จะรับฟัง ข้ออ้างของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น

เมื่อบริษัทเงินทุนโจทก์ได้ปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ (๑) (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ ฯลฯ ในเรื่องให้บริษัทเงินทุนประกาศแจ้งการเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ โดยบริษัทโจทก์ได้ประกาศแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงอัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกเก็บจากลูกค้าแล้ว ต้องถือว่าบริษัทโจทก์ได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ประกาศของบริษัทโจทก์ จึงชอบด้วยกฎหมายมีผลบังคับได้

การที่ประกาศของกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายให้สถาบันการเงิน (บริษัทเงินทุน) เรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกค้าผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยสถาบันการเงินไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นผลให้ประกาศของบริษัทโจทก์ที่ออกภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ฯลฯ เรื่อง แจ่งอัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกเก็บจากลูกค้าผู้กู้ยืมสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปด้วย ประกาศดังกล่าวจึงไม่เป็นโมฆะตามที่ผู้ร้องอ้างบริษัทโจทก์ จึงมีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยจากผู้ร้องตามอัตราในประกาศดังกล่าวโดยชอบ ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีโดยอ้างว่าประกาศดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ไม่มีผลใช้บังคับตามมาตรา ๖ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ ได้ ข้ออ้างตามคำร้องของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายปรีชา เถลิมาดิษฐ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ